

Sygn. akt III AUa 278/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Aleksandra Mitros
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2014 r. w Szczecinie

sprawy T. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 30 stycznia 2014 r. sygn. akt VI U 121/13

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSO del. Aleksandra Mitros

Sygn. akt III AUa 278/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 28 grudnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w S. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2013.1440 j.t.; dalej jako: ustawa emerytalna) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.; dalej jako: rozporządzenie z 7 lutego 1983 r.) odmówił T. J. prawa do emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczony udowodnił 15 lat i 1 miesiąc stażu pracy w warunkach szczególnych, jednakże do dnia 1 stycznia 1999 r. nie osiągnął 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego,

a jedynie 21 lat, 7 miesięcy i 7 dni - wobec czego brak było podstaw do przyznania świadczenia. Jednocześnie organ rentowy zaznaczył, że do stażu pracy nie wliczono okresów przerw spowodowanych urlopami bezpłatnymi.

W odwołaniu od decyzji T. J. wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury oraz zasądzenie zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu ubezpieczony podniósł, że organ rentowy nie zaliczył okresów, w których podlegał on ubezpieczeniu społecznemu rolników, za które opłacone zostały przewidziane w odrębnych przepisach składki.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał dotychczasowe stanowisko. Stwierdził nadto, że w zaświadczeniu KRUS z 14 września 2009 r. wykazano okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 4 maja 1999 r. do 30 czerwca 2009 r., a zatem po 31 grudnia 1998 r., a więc okres ten nie ma wpływu na ustalenie uprawnień do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej.

Wyrokiem z 30 stycznia 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że T. J., urodzony (...), wniosek o emeryturę złożył 11 grudnia 2012 r. Na dzień złożenia wniosku ubezpieczony nie był członkiem OFE, nie pozostawał w stosunku pracy.

Ustalając prawo ubezpieczonego do świadczenia emerytalnego organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. 15 lat i 1 miesiąc stażu pracy w szczególnych warunkach.

Ustalając prawo ubezpieczonego do świadczenia emerytalnego organ rentowy przyjął za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999 r. 21 lat, 7 miesięcy i 7 dni okresów ubezpieczenia, w tym 21 lat, 6 miesięcy i 22 dni okresów składkowych oraz 15 dni okresów nieskładkowych.

W trakcie zatrudnienia w Stoczni (...) w S. w okresie od 1 lutego 1973 r. do 31 maja 1990 r., ubezpieczony korzystał od 5 maja 1988 r. do 21 stycznia 1990 r. z urlopu bezpłatnego. Podobnie, z urlopu bezpłatnego T. J. korzystał również od 28 marca 1992 r. do 12 października 1992 r. i od 4 maja 1993 r. do 1 maja 1995 r. w trakcie zatrudnienia w Zakładzie Produkcyjno-Usługowym (...) w S.. W okresie od 30 marca 1992 r. do 30 września 1992 r. ubezpieczony pracował jako spawacz w (...) Sp. z o.o. w S..

W okresie od 4 maja 1999 r. do 30 czerwca 2009 r. T. J. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Sąd I instancji zważył, że odwołanie ubezpieczonego okazało się nieuzasadnione.

Wskazał, że stosownie do przepisów ustawy emerytalnej, prawo do wcześniejszej emerytury jest szczególnym prawem ubezpieczonego, uwarunkowanym istnieniem dodatkowych okoliczności życiowych i tylko w przypadku ich zaistnienia możliwe jest odstępianie od osiągnięcia powszechnie obowiązującego wieku emerytalnego (65 lat).

W świetle art. 32 ust. 1 w związku z art. 46 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., będącemu pracownikiem zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż 65 lat. Według ust. 2 tego artykułu, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stosownie do brzmienia art. 32 ust. 4 ustawy, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których przysługuje wcześniejsza emerytura, ustalany jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia,

stosuje się je do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 tego rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej „wykazami”. Warunkiem nabycia prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie § 3 tego rozporządzenia jest wykazanie „wymaganego okresu zatrudnienia”, za który uważa się okres wynoszący dla mężczyzn 25 lat, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. W okresach tych praca

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze musi być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy

(§ 2). Okres pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji,

w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. § 1 ust. 2 stanowi, że właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

W myśl przepisu § 4 rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace

w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia (25 lat), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Jednocześnie zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego przewidzianego w art. 32-34, 30 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach

lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn (pkt 1) oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (pkt 2). Emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego lub złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (art. 184 ust. 2).

Z dniem 1 stycznia 2013 r. art. 184 ust. 2 został zmieniony przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw. Aktualnie - od 1 stycznia 2013 r. - ustawodawca nie uzależnia możliwości przyznania prawa do wcześniejszej emerytury od rozwiązania stosunku pracy.

Prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej może nabyć ubezpieczony, który przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykazał się wymaganym w § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., okresem zatrudnienia (25 lat), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach oraz osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzn 60 lat.

Sąd Okręgowy wskazał, że w niniejszej sprawie poza ramami sporu pozostawał fakt, że T. J., urodzony (...), osiągnął wiek emerytalny uprawniający go do skorzystania z wcześniejszej emerytury i nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. W dniu składania wniosku o emeryturę odwołujący nie pozostawał też w stosunku pracy. Bezspornym było także i to, że na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udowodnił 15 lat i 1 miesiąc okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Spornym natomiast pozostawał łączny okres ogólnego stażu pracy ubezpieczonego. Organ rentowy ustalając prawo T. J. do świadczenia emerytalnego, przyjął za udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe jedynie w wymiarze 21 lat, 7 miesięcy i 7 dni.

Stosownie do § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412), osoba ubiegająca się

o emeryturę powinna przedstawić dokumenty stwierdzające okresy uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokość.

W § 22 ust. 1 rozporządzenia wskazano, że jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy

o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym

w szczególności: 1) legitymacja ubezpieczeniowa; 2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym

oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia. W ust. 2 wskazano, że jeżeli ustawa przewiduje możliwość udowodnienia zeznaniami świadków okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres.

Sąd I instancji podkreślił, że po wniesieniu przez ubezpieczonego odwołania od decyzji organu rentowego i skierowaniu sprawy do sądu, sprawa o emeryturę – uprzednio administracyjna – staje się sprawą cywilną, rozpoznawaną według przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu pracy i ubezpieczeń społecznych, w którym stosownie do treści art. 473 k.p.c., nie mają zastosowania ograniczenia dowodowe dotyczące dopuszczalności dowodów z zeznań świadków

i przesłuchania stron. Stąd też okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń

lub ich wysokość mogą być tutaj udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w k.p.c. (por. uzasadnienie wyroku SN z 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, OSNP 2000/11/439; wyrok SN z 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNP 1996/16/239).

Zgodnie z przepisem art. 233 k.p.c., sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Należy mieć na uwadze, że swobodna ocena dowodów dokonywana jest przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych, ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - ważąc ich moc

oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok SN z 10 czerwca 1999 roku, II UKN 685/98, publ. OSNAPiUS 2000/17 poz. 655).

Sąd Okręgowy wskazał, że - mając na względzie specyfikę postępowania

w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, jak również fakt, że w przedmiotowej sprawie pomiędzy T. J., a organem rentowym powstał spór dotyczący spełnienia przesłanek niezbędnych do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury – należy uznać, iż przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy zasadnicze znaczenie winna znaleźć zasada wyrażona w art. 6 k.c., zastosowana odpowiednio

w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z treścią art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Sama zasada skonkretyzowana w art. 6 k.c., jest jasna. Ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo, żąda czegoś od innej osoby, obowiązany jest udowodnić fakty (okoliczności faktyczne) uzasadniające to żądanie, ten zaś, kto odmawia uczynienia zadość żądaniu, a więc neguje uprawnienie żądającego, obowiązany jest udowodnić fakty wskazujące na to, że uprawnienie żądającemu nie przysługuje (Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza, część ogólna. Stanisław Dmowski i Stanisław Rudnicki, Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2005 r., Wydanie 6).

Przenosząc powyższą regułę na grunt niniejszego sporu należało przyjąć, że

w niniejszej sprawie ciężar dowodu wykazania legitymowania się na dzień 1 stycznia 1999 r. okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 25 lat (art. 6 k.c.), spoczywał na ubezpieczonym. Tym samym to T. J., zaprzeczając twierdzeniom organu rentowego, który na podstawie zgromadzonych dokumentów

(w szczególności: świadectw pracy z 11 stycznia 1973 r., 31 maja 1990 r., 12 lipca 2003 r. oraz z 16 maja 1995 r.), dokonał niekorzystnych dla niego ustaleń dotyczących wymiaru okresu składkowego i nieskładkowego, winien w postępowaniu przed sądem nie tylko podważyć ich trafność, ale również, wskazać na okoliczności i fakty znajdujące oparcie w materiale dowodowym, z których możliwe byłoby wyprowadzenie wniosków i twierdzeń zgodnych ze stanowiskiem prezentowanym

w odwołaniu od decyzji. Obowiązkowi temu jednak ubezpieczony nie podolał.

Wnosząc odwołanie od decyzji T. J. żądał doliczenia do okresów stażu okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, za które zostały opłacone składki, jednakże ubezpieczony nie przedłożył żadnych dowodów, które uzasadniałyby powyższe żądanie. Sąd Okręgowy uznał, że w szczególności za taki dowód nie może zostać uznane przedłożone w toku postępowania przed organem rentowym zaświadczenie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z 14 września 2012 r., z którego wynika, iż odwołujący w okresie od 4 maja 1999 r. do 30 czerwca 2009 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. Fakt podlegania wnioskodawcy ubezpieczeniu po dniu 31 grudnia 1998 r. pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, zgodnie bowiem z treścią art. 184 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego przewidzianego w art. 32-34, 30 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy tj. w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy.

Ubezpieczony, pomimo nałożonego przez Sąd Okręgowy w dniu 6 lutego 2013 r. zobowiązania do złożenia ewentualnych wniosków dowodowych na poparcie własnych twierdzeń, nie wypełnił ciążącego na nim obowiązku w tym zakresie. Co więcej, również profesjonalny pełnomocnik T. J., pomimo nałożonego przez Sąd w dniu 15 kwietnia 2013 r. zobowiązania do wskazania wszystkich okresów ubezpieczenia, które zdaniem odwołującego powinny mu zostać zaliczone przez organ rentowy – zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej – a których ZUS dotychczas ubezpieczonemu nie zaliczył, wraz ze wskazaniem dowodów na potwierdzenie w/w okresów ubezpieczenia, pod rygorem przyjęcia, że ubezpieczony nie wykazał powyższej okoliczności, nie wypełnił ciążącego na nim obowiązku. Z uwagi na złożony przez pełnomocnika ubezpieczonego w trakcie rozprawy w dniu 10 października 2013 r. wniosek

o odroczenie terminu rozprawy, jak również wniosek o określenie miesiąca czasu na przedstawienie nowych materiałów dowodowych na potwierdzenie stażu pracy odwołującego, Sąd I instancji określił pełnomocnikowi 30-dniowy termin na potwierdzenie zatrudnienia ubezpieczonego, pod rygorem pominięcia tego dowodu. Mając na uwadze, że do dnia wyrokowania, tj. do 30 stycznia 2014 r., nie wpłynęło do Sądu żadne pismo pełnomocnika ubezpieczonego, jak również brak jest dokumentów, które ewentualnie pełnomocnik miał złożyć w związku ze zobowiązaniem z 10 października 2013 r., Sąd ten uznał, że T. J. nie udowodnił 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego – we wskazanym w cytowanych przepisach - okresie do dnia 1 stycznia 1999 r.

Sąd Okręgowy zaakcentował, że rzeczą sądu, nawet w postępowaniu odrębnym w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, nie jest poszukiwanie dowodów niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy w kierunku postulowanym przez odwołującego, tym bardziej, jeżeli reprezentowany jest przez profesjonalnego pełnomocnika. Jednocześnie uwadze tego Sądu nie uszła podnoszona przez pełnomocnika kwestia przebywania ubezpieczonego poza granicami kraju i utrudniony z nim kontakt, dlatego też rozprawa była odraczana, a pełnomocnikowi określono na wykonanie zobowiązania odpowiednio długi (30-dniowy) termin. Pomimo to, zobowiązanie nie zostało wykonane, a pełnomocnik nie złożył jakiegokolwiek informacji co do przyczyn takiego stanu rzeczy (na rozprawę 30 stycznia 2014 r. nie stawił się). W tej sytuacji Sąd I instancji uznał, że ubezpieczony jako strona inicjująca postępowanie w sprawie zadbał o należyte udowodnienie swojego roszczenia.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd I instancji na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Ubezpieczony wniósł apelację od powyższego wyroku. Zarzucił:

naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 184 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r.;

b) art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej;

c) art. 54 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin

- poprzez błędną wykładnię skutkująca uznaniem, że ubezpieczony nie spełnia przesłanek do nabycia prawa do emerytury.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że zgodnie z art. 184 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r. emerytura przysługuje, jeżeli spełnił łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, w dniu wejścia w życie przepisów ustawy emerytalnej, tj.

w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 25 lat dla mężczyzn, w tym okres zatrudnienia w szczególnym charakterze, wykonywanego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy, wynoszący co najmniej 15 lat. Organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury, wskazując iż do dnia 1 stycznia 1999 r. nie osiągnął on 25 - letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Zdaniem apelującego, z taką argumentacją nie sposób się jednak zgodzić, ponieważ przy ustalaniu tej wysokości, Sąd I instancji nie wziął pod uwagę wszystkich przewidzianych prawem okresów, które winny podlegać w tym przypadku zaliczeniu. Organ rentowy bowiem nie zaliczył okresów, w których ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, za które opłacone zostały przewidziane w odrębnych przepisach składki. Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, traktując je jak okresy składkowe, jeżeli okresy składkowe

i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Skarżący wskazał, że po uwzględnieniu okresów wynikających z w/w przepisu, przesłanka niezbędna do przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury, polegająca na osiągnięciu określonego okresu składkowego i nieskładkowego, jest spełniona i nie ma podstaw do odmowy przyznania mu prawa do emerytury.

Podniósł ponadto, że interpretacji przepisów prawa o emeryturach należy dokonywać przy uwzględnieniu przepisów dotychczasowych oraz zasady ochrony praw nabytych. Stwierdził, że przepis późniejszy nie może uchylać praw nabytych na podstawie przepisów wcześniej obowiązujących. Ponieważ art. 184 ustawy emerytalnej przewiduje warunki surowsze do nabycia emerytury z tytułu pracy

w warunkach szczególnych, w tym wymaga określonego okresu składkowego, którego to wymogu nie przewidywał art. 54 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r.

o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, dodatkowe wymogi określone w nowych przepisach wbrew zasadzie ochrony praw nabytych należy – w ocenie skarżącego - pominąć i orzekać o prawie do emerytury tak, jakby nie zostały powołane; tego rodzaju interpretacja prawa winna prowadzić do wniosku, że ubezpieczonemu prawo do emerytury przysługuje, gdyż przysługiwałoby na podstawie obowiązujących wcześniej przepisów - przepisów obowiązujących w czasie, gdy świadczył on pracę w warunkach szczególnych i o szczególnym charakterze.

W związku z powyższym, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji. W ocenie ZUS, wyrok Sądu I instancji jest prawidłowy, a apelacja bezzasadna.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego

w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998 r. I PKN 339/98, OSNAPiUS 1999/24 poz. 776, z 22 lutego 2010 r. I UK 233/09, Lex nr 585720). Sąd Odwoławczy podzielił również stan prawny wskazany jako podstawa rozstrzygnięcia.

Analiza zarzutów apelacyjnych wskazuje, że w niniejszej sprawie okolicznością sporną nadal pozostawała przesłanka co najmniej 25-letniego okresu składkowego

i nieskładkowego. Sporny okres, o którego zaliczenie do tego stażu ubiegał się skarżący to okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 4 maja 1999 r. do 30 czerwca 2009 r.

Sąd apelacyjny wskazuje, że zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej:

1. Ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy, okres składkowy i nieskładkowy wynosi dla mężczyzn 25 lat.

Należy raz jeszcze podkreślić, że w cytowanym art. 184 ustawy emerytalnej jest wymóg spełnienia przesłanki stażu pracy w szczególnych warunkach oraz stażu ubezpieczeniowego – do dnia wejścia w życie ustawy. Zgodnie z art. 196 ustawy emerytalnej:

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., z tym że art. 182 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

W związku z powyższym, bezsporne jest, że ubezpieczony w celu przyznania prawa do wnioskowanego świadczenia, powinien osiągnąć 25-letni okres składkowy

i nieskładkowy do 1 stycznia 1999 r. Zatem, okresy przypadające po tej dacie nie są brane pod uwagę. Tymczasem wskazywany przez skarżącego okres ubezpieczenia społecznego rolników przypada 4 maja 1999 r. do 30 czerwca 2009 r. (por. k. 11 t. I akt ZUS). W związku z tym, nie mógł zostać doliczony do stażu ubezpieczeniowego skarżącego.

Na marginesie Sąd Apelacyjny wskazuje, że organ rentowy prawidłowo odliczył od okresu składkowego i nieskładkowego ubezpieczonego, okresy urlopów bezpłatnych. Okres urlopu bezpłatnego nie jest – zgodnie z przepisami ustawy emerytalnej – okresem składkowym, ani też okresem nieskładkowym. Okresy składkowe i nieskładkowe wymienione są w art. 6 i art. 7 powoływanej ustawy i nie wymieniono w nich okresów urlopu bezpłatnego (poza okresami urlopów bezpłatnych udzielonymi w związku z opieką nad dzieckiem – art. 7 pkt 5 oraz w przypadku małżonków pracowników skierowanych do pracy w przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, w stałych przedstawicielstwach przy Organizacji Narodów Zjednoczonych i w innych misjach specjalnych za granicą, w instytutach, ośrodkach informacji i kultury za granicą – art. 7 pkt 8). Pogląd ten jest również ugruntowany w orzecznictwie. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z 4 października 2005 r., (III AUa 1383/04, Lex nr 175551) stwierdził, że okres urlopu bezpłatnego jest, zgodnie z Kodeksem pracy - art. 174 § 2, okresem, który stanowi przerwę w realizacji obowiązków i praw pracowniczych u pracodawcy, czyli pracodawca nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za pracownika, a co za tym idzie, okres ten nie jest ani okresem składkowym, ani okresem nieskładkowym wedle ustawy emerytalnej. Sąd Najwyższy w wyroku z 7 października 1998 r. (II UKN 334/98, OSNP

1999/21/694) wskazał, że okres urlopu bezpłatnego nie jest okresem zatrudnienia w rozumieniu art. 32 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) w związku z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r.

o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw. Nie było zatem podstaw, aby uwzględnić w stażu ubezpieczeniowym okresów urlopu bezpłatnego, od 5 maja 1988 r. do 21 stycznia 1990 r. (por. k. 6 akt ZUS o k. początkowy), od 28 marca do 12 października 1992 r. oraz od 4 maja 1993 r. do 1 maja 1995 r. (por. k. 14 akt ZUS o k. początkowy).

Sąd apelacyjny wskazuje ponadto, że sąd ubezpieczeń społecznych bada prawidłowość decyzji organu rentowego, biorąc pod uwagę stan faktyczny i stan prawny aktualny na dzień wydania zaskarżonej decyzji. Przepisy, które nie obowiązują w dacie wydania zaskarżonej decyzji, nie mogą stanowić podstawy zarzutów apelacyjnych.

Nadto, w prawie ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada wnioskowości. W myśl art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2. Samo spełnienie warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia nie rodzi po stronie organu rentowego zobowiązania z tytułu powstałego świadczenia, gdyż zależy to od złożenia przez zainteresowanego stosownego wniosku. Ustawa emerytalna odróżnia moment powstania prawa (spełnienie warunków - art. 100) od momentu wypłaty świadczenia (nie wcześniej niż od miesiąca zgłoszenia wniosku

lub wydania decyzji z urzędu - art. 129 ust. 1). Ogólną zasadą prawa ubezpieczeń społecznych jest bowiem wypłata świadczenia na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury/renty (spełnienia ustawowych warunków), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek

o świadczenie. Istotna jest zatem data wystąpienia z wnioskiem o ustalenie prawa do świadczenia (por. wyrok SA w Łodzi z 22 lutego 2014 r., III AUa 994/13, Lex nr 1461089). Oznacza to, że – z nielicznymi wyjątkami – ubezpieczony musi złożyć wniosek w celu wypłaty/ przyznania świadczenia i data złożenia wniosku wskazuje na to, jaki stan prawny winien być brany pod uwagę jako kryterium ustalenia, czy zostały spełnione przesłanki do przyznania prawa do świadczenia (por. wyrok SA

w Katowicach z 6 czerwca 2013 r., III AUa 1806/12, Lex nr 1335638).

W związku z powyższym, za całkowicie nieuzasadnione należało uznać twierdzenia zawarte w apelacji sporządzonej przez profesjonalnego pełnomocnika ubezpieczonego.

Sąd Odwoławczy podkreśla również, że w judykaturze Sądu Najwyższego wskazuje się jednomyślnie, że przewidziane w art. 32 ustawy emerytalnej, prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym, jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania, z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej

i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 tej ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. wyrok SN z 5 maja 2009 r. I UK 4/09, Lex nr 509022). Z tego względu, przepisy normujące zasady przyznawania prawa do emerytury w warunkach szczególnych nie podlegają wykładni rozszerzającej, muszą być interpretowane ściśle.

Reasumując, ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. nie posiadał 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Brak jednej z przesłanek wymienionych

w art. 184 ustawy emerytalnej jest równoznaczny z brakiem uprawnienia do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację ubezpieczonego jako bezzasadną.

SSA Romana Mrotek SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSO del. Aleksandra Mitros